

Hoge commissaris te Djakarta (Hirschfeld) aan minister-president (Drees), 27 feb. 1950

Voor Drees persoonlijk.

Hedenmiddag om 17.30 uur was er een bespreking ten huize van Hatta, waarbij tegenwoordig waren Sultan, Simatupang en Ali Budiardjo, alsmede Fockema en ik. In dit gesprek is de situatie onderzocht en Hatta concludeerde, dat de RIS-Regering van opinie is, dat men de samenwerking tussen Nederland en Indonesië op het gebeurde niet wilde laten afspringen. Men verwachtte echter duidelijke maatregelen van Nederland, die zouden inhouden, dat een herhaling van het gebeurde uitgesloten zou zijn. Verwacht wordt op korte termijn een verklaring van HC namens de Nederlandse Regering, dat de Nederlandse Regering een onderzoek gelast heeft naar het gebeurde, waarbij gebleken is, dat Nederlandse militairen hulp aan Westerling hebben verleend bij zijn vlucht. Tegen diegenen, die hiervoor verantwoordelijk zijn en die niet disciplinair gehandeld hebben, zullen maatregelen moeten worden genomen. Hatta drukte het zo uit, dat de maatregelen een zodanig karakter moeten dragen, dat zij de RIS satisfactie geven. Immers door het optreden van Nederlandse zijde is naar buiten de indruk gewekt, dat de RIS incapabel zou zijn zelf haar maatregelen te nemen. In de tweede plaats is het voor de RIS van de grootste betekenis, dat in zodanige verklaring een passage wordt opgenomen, waaruit zeer duidelijk blijkt, dat Nederland de uitlevering van Westerling door de Engelsen aan de RIS niet in de weg zal staan; met andere woorden duidelijk moet blijken, dat Nederland zodanige uitlevering voor zich niet compromittant zou achten. Dit betekent dus, zo moge ik nog persoonlijk opmerken, dat wij ons niet in juridische spitsvondigheden moeten begeven. In de derde plaats zou tot uitdrukking gebracht moeten worden, dat de maatregelen die genomen zijn van zodanige aard zijn, dat herhaling van soortgelijke feiten niet mogelijk is. Tot formulering der verklaring ben ik nog niet gekomen, omdat ik U onmiddellijk na ons telefonisch gesprek wenste te seinen. Ik zal het bijzonder op prijs stellen, indien U mij onmiddellijk na de Ministerraad zult kunnen laten seinen, opdat ik zo mogelijk Dinsdagmorgen Djakartatijd Uw reactie kan vernemen, teneinde verder in overleg met Hatta te kunnen handelen. Wie slachtoffer van Nederlandse zijde zal moeten zijn zou ik thans nog niet definitief willen voorstellen, omdat deze zaak vrij gecompliceerd is en ook een interne Nederlandse zijde heeft, omdat de Marine eveneens satisfactie zal moeten hebben. Snelle publicatie als boven bedoeld is echter dringend gewenst.

In de bespreking is verder uitvoerig ingegaan op de reorganisatie van KNIL. Van RIS-zijde verwacht men de grootst mogelijke medewerking op dit gebied van ons. Verder verblijf van Fockema hiervoor is naar mijn mening stellig gewenst.

Ik moge mij tenslotte nog enige persoonlijke opmerkingen veroorloven. Indien men in de details van de Westerling-zaak afdaald, wordt men met een gevoel van walging bekropen. Het is zeker geen schone bladzijde in onze geschiedenis en wij zullen goed doen daarvoor onze hand in eigen boezem te steken. Het staatsbelang brengt m.i. mede, dat wij Westerling in ieder opzicht moeten verlooehen. Wat de reactie van Indonesische zijde betreft, zo moet ik verklaren, dat ik deze bepaald statesmanlike acht. Wij moeten daarvoor waardering hebben. Wat de Nederlandse kant betreft, zo zou ik nog willen opmerken, dat de zaak allerongelukigst is behandeld en dat Fockema zich daarvan ook wel bewust is. Doch anderzijds heeft de eerlijke wijze, waarop Fockema zijnerzijds de zaak eerst bij de Sultan gesteld heeft en daarna hedenmiddag bij Hatta, op de Indonesiërs terecht de indruk gemaakt van volledige goede trouw van Fockema en dat bevestigd werd door het feit, dat men met hem gaarne samenwerkt. De eerlijke houding van Fockema heeft er stellig toe bijgedragen, dat de zaak zonder catastrophe kan worden opgelost. In vele interne besprekingen bij mij heeft Fockema meer dan eens verklaard, dat hij na het gebeurde bereid zou zijn heen te gaan. Ik heb de opportuniteit en de wijsheid daarvan betwijfeld en blijf van mening, dat dit dan ook niet mag gebeuren.